

Komentaras

2015 12 28

Vartotojų apetitas neturėtų subjurti ir 2016-aisiais

Vertinant Lietuvos ekonomikos vežimą tempiančių makroekonominių „arkliukų“ sveikatą, būtent namų ūkių vartojimas bent jau kol kas išliko vienas eikliausių. Tą įrodo mažmeninės prekybos apyvartų rodiklis – indikatorius, padedantis operatyviai nustatyti šalies gyventojų vartojimo apetitą.

Lietuvos Statistikos departamento duomenimis, mažmeninės prekybos įmonių apyvarta sausio-lapkričio mėnesiais buvo 5,4 proc. didesnė nei prieš metus. Itin sparčiai augo mažmeninės prekybos ne maisto prekėmis apyvartos, jos per metus šoktelėjo beveik 6 proc. Prekybos aktyvumas maistu, gėrimais ir tabako gaminiais ūgtelėjo 3 proc.

Kas gi lėmė mažmeninei prekybai aktyvius metus ir gerino vartotojų apetitą?

Svarbiausias namų ūkių vartojimą skatinęs veiksnys 2015-aisiais – gerėjanti darbo rinkos aplinka, sveikesni užimtumo rodikliai ir besistiebiančios atlyginimai. Šviežiausiais duomenimis, bruto darbo užmokestis ūgtelėjo net 5,5 proc. Atlyginimai kilo praktiškai visose ekonominėse veiklose, ypač IT ir ryšių, finansų ir draudimo, apdirbamosios pramonės ir profesinės, mokslinės ir techninės veiklos segmentuose. Atlyginimų šuoliui tradiciškai žemesnę algą mokančiose veiklose (mažmeninė prekyba, maitinimo bei apgyvendinimo paslaugos ir pan.) įtakos turėjo ir mėnesinės minimalios algos (toliau – MMA) kilstelėjimas. Vis tik kartinė atlyginimų augimo priežastis – tam tikros kvalifikacijos darbuotojų trūkumas. Emigracijos ir ilgų darbo jėgos paieškų įbauginanti darbdaviai net ir išsikvėpus infliacijos spaudimui dosniau kelia atlyginimus. Panašu, kad ši tendencija išliks ir ateityje, nes net ir su sunkumais susiduriančių veiklų vadovai turimų darbuotojų neskuba atleisti, žinodami, kaip sudėtinga jų surasti.

Gerai savo finansines perspektyvas vertina ir patys Lietuvos gyventojai. Remiantis Europos Komisijos duomenimis, vartotojų lūkesčių indeksas šiemet operatyviai įveikė dėl Rusijos embargo atsiradusią „duobę“ ir šoktelėjo iki aukščiausio lygio nuo 2008 m. Apklaustos duomenimis, gyventojai vis geriau ir geriau vertina tiek šalies, tiek savo asmeninių finansų perspektyvas. Šių metų pavasarį buvo fiksuotas mažiausias nedarbo rizikos suvokimo lygis nuo prieškrizinių laikų. Be to, gyventojai noriau, nei bet kada nuo 2009 m. krizės, planuoja stambius pirkinius. Tam įtakos turi ir rekordiškai žemų palūkanų normų aplinka bei aktyvesnė kredito rinka.

Vartojimo „arkliukas“ nepraras pagreičio ir kitąmet

Makroekonominė aplinka vartojimui kitais metais turėtų tik pagerėti. Šiemet užbaigę prisitaikymo prie geopolitinių iššūkių etapą, kitais metais grįšime į tvarios raidos kelią. Tai tįmptels vartotojų lūkesčius aukštyn.

Antra vertus, priešrinkiminį viliotinį besirepetuojantys politikai jau suskubo užsitikrinti sau politinių taškų suplanuodami MMA didinimų seriją kitąmet. Džiugu, kad šįkart politinio entuziazmo sulaukė ir neapmokestinamų pajamų dydis. Šios priemonės tik paaštrins spaudimą toliau sparčiai stiebtis darbo užmokesčiui, juk didesnė MMA kelia aukštyn kartelę pagal kurią privalės persilygiuoti visa rinka.

Ateinančiais metais vartotojų apetito negadins infliacija. Nepaisant to, kad 2016-aisiais infliacija turėtų iškopti į teigiamą zoną, ji išliks labai santūri. DNB prognozėmis, kainos per metus vidutiniškai pasistiebs tik 1,8 proc.

Tad apibendrinant, vertindami mažmeninės prekybos perspektyvas kitąmet laikomės nuosaikaus optimizmo. Gyventojų ūpą vartoti palaikys užprogramuotas tolesnis atlyginimų didėjimas, išsikvėpusi infliacija ir galbūt ryškesni atsigavimo vėjai iš Vakarų. Atitolęs geopolitinio neapibrėžtumo šešėlis, tikėtina spartesnė Lietuvos ūkio plėtra taipogi prisidės prie geresnių vartotojų nuotaikų ir mažesnio nerimo dėl asmeninių finansų ateities.

Indrė Genytė-Pikčienė

Vyriausioji analitikė

+370 620 78373

Ekonominių tyrimų departamentas | Rinkų tarnyba